

Марія БЛАЖКО,

orcid.org/0000-0002-2183-7702

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької мови

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Чернігівська область, Україна) *blazhko.mary@ndu.edu.ua*

МЕТАФОРА В ОПОВІДАННЯХ ЮДІТ ГЕРМАНН: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто метафору як один з основних засобів створення мовної картини світу німецької письменниці Юдіт Германн на матеріалі збірника оповідань “*Sommerhaus, später*”. Досліджено специфіку образного осмислення авторкою психології, проблем міжособистісних відносин свого покоління та суспільства; також описано особливості актуалізації метафоричної та символічної семантики у прозових текстах. З’ясовано, що продуктивним підвидом метафори в коротких оповіданнях письменниці є персоніфікована метафора. На основі лінгвокультурної інтерпретації метафоричних одиниць доведено, що персоніфікація предметів інтер’єру, архітектурних споруд, явищ і об’єктів природи зумовлена культурою народу. Встановлено, що в історичній пам’яті німців зберігаються символи, міфологеми, архетипи, які засвідчують тісний зв’язок німецького народу з античною культурою, а також культурою давніх германських племен. Досліджено роль таких національно-культурних німецьких символів, як Червоний, Ліпа, Провина та Пляма. Доведено, що Червоні корали є амбівалентним символом, зміст якого пов’язаний з античною міфологією про голову Медузи та із символікою Провини та Плями, заплямованої честі, у німецькій культурі. Двоїстість символу Червоні корали є результатом відображення в його семантиці архетипів Метаморфози, Світла, Темряви, Добра, Зла, що виявляється в бінарних протиставленнях «світлий – темний», «добро – зло». Символ Вітру (Урагану) закріплений у свідомості німців через міфологеми про однооких циклопів. Для осмислення суперечностей суспільства на межі ХХ–ХХІ століть авторка використовує символи Маятника та Пилу, зміст яких передає особливості ментальності, ціннісні орієнтації представників «покоління 89». Відсутність вкоріненості, зниження рівня емпатії молодих людей, зростання відчуженості між людьми, байдужості, самотності корелює з їхнім міфологічним та символічним мисленням.

Ключові слова: лінгвокультурна інтерпретація, Юдіт Германн, “*Sommerhaus, später*”, персоніфікована метафора, національно-культурний німецький символ, архетип, міфологема.

Mariia BLAZHKO,

orcid.org/0000-0002-2183-7702

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the German Language Department

Nizhyn Mykola Gogol State University

(Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine) *blazhko.mary@ndu.edu.ua*

METAPHOR IN JUDITE HERMANN’S STORIES: A LINGUOCULTURAL ASPECT

The article explores metaphor as one of the main means of creating the linguistic worldview of the German writer Judith Hermann, drawing on her collection of short stories “*Sommerhaus, später*”. The paper focuses on specifics of the author’s figurative comprehension of psychology, problems of interpersonal relations of the generation and society, reveals the features of actualization of metaphorical and symbolic semantics in prose texts. The research determines that the writer’s short stories personify the productive subtype of metaphor. Based on the linguistic and cultural interpretation of metaphorical units, it is proven that people’s culture conditions the personification of interior objects, architectural structures, phenomena and objects of nature. It is also found that the historical memory of the Germans preserves symbols, mythologies, archetypes, which testify to a close connection of the nation with the ancient culture, as well as the culture of the Germanic tribes revealing the role of such national-cultural German symbols as Red, Linden, Guilt and Spot. Furthermore, it is proven that in German culture the Red Coral is an ambivalent symbol, whose meaning is connected with the ancient mythology of the head of Medusa and with the symbolism of Guilt and the Spot, the stain of honor. The duality of the symbol of Red Corals is the result of the reflection in its semantics of the archetypes of Metamorphosis, Light, Darkness, Good, Evil, which is manifested in the binary oppositions light-dark, good-evil. The symbol of the Wind (Hurricane) is fixed in the minds of Germans through the mythology of one-eyed Cyclops. The findings of the paper argue that to comprehend social contradictions at the turn of the 20–21st centuries, the author of the stories uses the symbols of the Pendulum and the Dust, the content of which conveys the peculiarities of the mentality, the value orientations of the “1989 generation”. The lack of entrenchment, reduced level of young people’s empathy, an increasing alienation between people, indifference, loneliness correlate with their mythological and symbolic thinking.

Key words: linguistic and cultural interpretation, Judith Hermann, “*Sommerhaus, später*”, personified metaphor, national-cultural German symbol, archetype, mythology.

Постановка проблеми. Сучасне гуманітарне знання ставить собі за мету розв'язати проблему взаємозв'язку мислення, мови та культури шляхом тісної співпраці лінгвістичної науки із психологією, культурологією, етнолінгвістикою, концептологією, лінгвокультурологією.

Лінгвокультурологічні дослідження описують мовні явища, у семантиці яких відображені особливості національної культури конкретного народу (Стернин, 2011: 8–10). Проблему мовної картини світу, тобто «сукупності відображених у мові знань про світ, а також способи отримання та інтерпретації таких знань» (Пименова, 2011: 26), слушно пов'язують із проблемою метафори як одним з основних засобів і способів її творення (Шепель, 2015: 60).

Як фільтр світобачення метафора відбиває менталітет нації, реалії культури, історію народу, його ціннісні орієнтації. Наприклад, у свідомості носія німецької мови образ Північного моря асоціюється із жартівливим прізвиськом «блискучий Ганс» (*blanker Hans*). Сильні бурі, вітер є частим явищем у Північному морі в будь-яку пору року. Перед штормом вода Північного моря набуває металевого відтінку, що, можливо, стало основою для такої неофіційної назви (Мальцева, 2001: 9). Носію українською мови навряд чи відома ця особливість Північного моря. Навпаки, загальнолюдські цінності демонструють аналогії в різних мовах: німецькому прислів'ю *Aus den Augen, aus dem Sinn* відповідають українські еквіваленти *Як з очей, так і з думки* або *Чого очі не бачать, того і серцю не жаль*, або російське прислів'я *З глаз долой – из сердца вон* (Вирган, Пилинська, 2010).

Отже, пізнання культури через мову і мови через культуру перебувають у взаємному зв'язку. Оптимальним простором, у якому зосереджені і мова, і культура, є вербальний художній текст. Вивчення літературних творів як варіантів індивідуально-авторської інтерпретації навколишньої дійсності збагачує мовну картину світу. Якість, характер, специфіка відображених у мовній картині світу знань та цінностей залежать від фізичного та культурного досвіду як конкретного індивіду, так і людства загалом.

Аналіз досліджень. Оповідання німецької письменниці Юдіт Германн, літературний дебют якої прийшовся на кінець ХХ ст., неодноразово привертала увагу філологів, літературознавців, перекладознавців. Проаналізовано роль лексики як засобу досягнення стилістичної адекватності на матеріалі перекладу її оповідання «Червоні корали» (Ляшенко, 2013: 117), виявлено роль стилістичного синтаксису у створенні автор-

ського ідіолекту письменниці та його відтворення в українському перекладі (Літвінова, 2017: 234). Розглядаючи стилістичні особливості двох оповідань письменниці “Ruth (Freundinnen)” і “Wohin des Wegs” та їхнє відображення в україномовному перекладі, дослідники встановили, що метафора є найулюбленишим засобом посилення виразності та створення образності в короткій прозі Юдіт Германн (Дружб'як та ін., 2018: 62).

Досліджень метафори на матеріалі оповідань німецької авторки “Sommerhaus, später” у лінгвокультурологічному аспекті ще не було, що робить актуальним наше звернення до цієї теми.

Мета статті – вивчення метафори в оповіданнях Юдіт Германн як маркера національної мовної та культурної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Створення метафори завжди пов'язане з конкретною епохою та соціокультурною ситуацією, що зумовлюють її (метафори) національно-культурну специфіку. У 1998 р. вийшла та відразу здобула визнання перша книга письменниці “Sommerhaus, später”, яку назвали «тріумфом молоді німецької літератури» (Мальцева, 2016: 4). Критики стилістики оповідань молоді німецької авторки акцентують на новаторській рисі її мови: «Мова Юдіт Германн поєднує сучасність, молодіжну культуру і поезію в невідомий до цього часу спосіб. Завдяки цим особливостям мова авторки стає легітимним літературним голосом її покоління» (Weingärtner, 2001). На зв'язок із молодіжною культурою вказує епіграф до першої книги, яким авторка обрала рядок популярного американського виконавця Т. Уейтса. Його називають найбільш депресивним рок-музикантом Сполучених Штатів Америки (Мальцева, 2016: 8).

Дослідники звертають увагу на ще одну особливість аналізованої збірки коротких оповідань – сукупність символічних деталей, завдяки якій створюється особливий емоційний тон історій (Мальцева, 2016: 56). Так, символічною є назва першого оповідання збірки “Rote Korallen” («Червоні корали»). В уявленнях німців червоний колір оберігає від злого погляду демонів та заздрисних людей. Також відомо, що амулети із червоних коралів популярні в Німеччині (Heller, 2000: 64). Обробка коралів та їх використання в мистецтві та культурі мають тисячолітню історію. За інформацією німецького журналу про культуру та подорожі “Magie” (у перекладі з латинської – «Море») такий незмінний інтерес до коралів пояснюється їхньою властивістю до перевтілення, що відображено в міфі про голову Медузи, яка своїм поглядом перетворювала все живе на камінь.

Одна з легенд про виникнення коралів описує, що рослини червоніли від крапель крові Горгони, набували сили її погляду та набирали вигляду коралів, а німфи відносили їх у море (Endt-Jones, 2015).

У своїх оповіданнях Ю. Германн наділяє корали людськими рисами завдяки персоніфікації, під якою розуміємо перенесення рис, властивостей людини, істот на природні феномени, предмети й абстрактні поняття. Корали, кораловий браслет, який отримала в подарунок прабаба оповідачки, стали причиною смерті її прадіда, через них сама оповідачка втратила свого коханого. Корали діють в оповіданні інколи як злобні істоти (червоніють від злості або рвуться на руці), інколи вони світяться, сміються. Дієслово *platzen* (рватися), вирази *jemanden ums Leben bringen* (позбавляти життя), *ein schönes, zärtliches Geräusch, fast wie ein kleines Gelächter machen* (видавати ніжний звук, схожий на сміх) характеризують дії коралів, а прикметник *wutrot* (червоний від злості) та дієслова *leuchten* (світитися), *blinken* (блищати) позначають їхні властивості: змінювати колір та випромінювати світло. Сутність «червоних коралів» – їхня амбівалентність, що проявляється в бінарних протиставленнях: світлий – темний, добро – зло.

Наприклад, в уривку <...> *unter dem Schreibtisch war es dunkel, aber die roten Korallen leuchteten* (Hermann, 2018: 27) блиск, світ коралів, що сяють як сонце, як яскрава пляма, протиставляється темряві під письмовим столом. Наступний приклад демонструє протиставлення сяючої пишноти почервонілих від злості дрібних коралів, які порвалися, тонкому та худому зап'ястю: <...> *die wutroten kleinen Korallen platzten in einer funkelnden Pracht von meinem dünnen und mageren Handgelenk* (Hermann, 2018: 26). Для актуалізації амбівалентності «червоних коралів» авторка використовує антитезу та повтор, які, на думку дослідників, належать до стилістичних засобів, що традиційно вказують на символічне тлумачення метафоричного виразу (Kurz, 2009: 82).

У прикладі *Das rote Korallenarmband* <...> *hatte meinen Urgroßvater ums Leben gebracht* (Hermann, 2018: 11) предмет, позначений словосполученням «червоний кораловий браслет», стає небезпечним і спричиняє загибель прадіда. Червоні корали є символом заплямованої честі, провини за невиконання моральних обов'язків, порушення правил поведінки: прабаба зраджувала своєму чоловікові під час його тривалих від'їздів та приймала подарунки від своїх фаворитів. Одним із таких подарунків був кораловий браслет. Прадід загинув на дуелі, коли захищав свою честь. Червоні корали як символ провини

нагадують про цінність такої моральної чесноти, як честь, знання про яку зберігаються в культурній пам'яті німців (Kurz, 2009: 80). Персоніфікована метафора *червоний кораловий браслет – смерть* передає культурний код, оскільки в її основі уявлення про корали як предмет культури, який набуває символічного значення в німецькомовному соціумі. Такими предметами культури в оповіданні «Rote Korallen» виступають антична міфологія та культурна пам'ять німців про давню символіку провини та заплямованої честі.

В оповіданнях Юдіт Германн діють не персонажі, а предмети інтер'єру та сучасні матеріали, що використовуються для оздоблення приміщення: килими, тканини та метал. Так, килими вміють ковтати звуки: <...> *die Teppiche verschluckten jeden Laut* (Hermann, 2018: 12), а підземний гараж «випльовує» автомобілі: <...> *die Tiefgarage an der Ecke spuckt rücksichtslos Autos aus* (Hermann, 2018: 129).

Обтягнені темно-червоним шовком стіни, оббиті м'які кухонні шкіряні куточки та великі кришталеві люстри починають розповідати свої історії про неповторність часу, наприклад: *Er betritt das dämmerige Foyer, dessen mit dunkelroten Seide bespannten Wände, weiche Ledersitzecken und große Kristalleuchter von der Unwiederbringlichkeit der Zeit erzählen* <...> (Hermann, 2018: 115). Металеві сходишки пожежної драбини розрізають на квадрати темне небо, наприклад: <...> *das Treppengitter der Feuerleiter zerschneidet den dunklen Himmel in kleine Quadrate* (Hermann, 2018: 118).

Статичні предмети та будівлі змінюють своє положення. Ліжко уподібнюється кораблю, наприклад: *Dein Bett ist ein Schiff* (Hermann, 2018: 77), а будинок починає гойдатися: *Das Haus bewegt sich. Es bewegt sich immer* (Hermann, 2018: 118). В основі метафоричних образів рухомих об'єктів – символ маятника. Маятник, відтягнутий від центру, втрачає свою рівновагу та стає нестійким. Символ маятника відображає відсутність вкоріненості представників «покоління 89», втрату міцності зв'язків між людьми, які в пошуках роботи оселяються у великих містах або здійснюють регулярні поїздки за певним маршрутом. Так, спроби героїні одного з оповідань налагодити тісні стосунки із чоловіком, «зачепитися в житті іншої людини», залишаються непомітними: *Ich bemerkte nicht, daß Sonja dabei war, sich in meinem Leben zu verhaken* (Hermann, 2018: 67).

Явища природи в оповіданнях Ю. Германн отримують голос, людські здібності та властивості, здатність відчувати. Вітер ходить по кімнаті: <...> *ein Wind ging durchs Zimmer* (Hermann, 2018: 24), вода починає шипіти та співати, а також

завдає шкоди людині (змиває всі мої історії): <...> *das Wasser rauschte, brandete, sang und stieg und schwemmte die Geschichten mit sich fort* (Hermann, 2018: 28). Хмари розступаються та відкривають вид на високе, засіяне зірками небо: <...> *die Wolken rückten beiseite und gaben den Blick auf den hohen, sternenübersäten Himmel frei* (Hermann, 2018: 33).

Природа, як і предмети інтер'єру, стає байдужою до долі людини. Ураган уподібнюється міфічній істоті – циклопу, персонажу давньогрецької міфології: *Das Auge des Hurrikans, sagt Kaspar, sei still* (Hermann, 2018: 41). Цей одноокий велетень збирає сили, щоб обрушитися на маленькі острови, наприклад: <...> *Der Hurrikan <...> scheint Kraft zu sammeln für Kuba, Costa Rica, die Insel* (Hermann, 2018: 32).

Ураган завдає матеріальних збитків людині: він руйнує готелі, спричиняє повінь та гибель двох рибалок: *Der Hurrikan streift Costa Rica, zerstört Hotelanlagen und verursacht eine Flutwelle, bei der zwei Fischer ums Leben kommen. Dann zieht er wieder aufs Meer hinaus und bleibt zweihundert Kilometer nördlich der Insel stehen* (Hermann, 2018: 50).

Урагану бояться, він може впливати на долю людини, наприклад: *Ein Hurrikan ist fürchterlich, du willst, daß er dir alle deine Entscheidungen abnimmt, aber nicht auf Kosten der Insel, nicht auf meine Kosten* (Hermann, 2018: 51). Зображення урагану у вигляді могутньої, непереборної та руйнівної сили навіює ідею про несамостійність ухвалення рішень людиною, про вплив долі на її волевиявлення.

Липи у дворі розмірено постукують голими гілками у вікно: *Die Linden auf dem Hof ticken mit ihren kahlen Zweigen gegen mein Fenster* (Hermann, 2018: 84). Липи належать до давніх символів, які відігравали важливу роль у міфології германських племен. Під кронами липи відбувся суд. Історія загибелі героя Зігфрида починається з того, що листок липи, який приклеївся до його спини, залишив там його єдине вразливе місце (Розен, 1991: 13).

Люди відступають на другий план та стають непомітними, зливаються із сутінками: <...> *meine Urgroßmutter verschmolz mit dem Dämmerlicht zu etwas Traurigem, Schönem, Fremdem* (Hermann, 2018: 14), перетворюються на безформну купу жадібності: *Der Regisseur war ein kleines, verschwommenes, dickes Häufchen Gier* (Hermann, 2018: 102).

Порожній, безлюдний простір заповнює пил, який не має жодної цінності. Пил набуває форми геометричного тіла – кулі, яка стає активною: рухається по кімнаті (*Die Staubflocken trieben*

durch das Zimmer (Hermann, 2018: 20)), огортає ноги (<...> *der Staub webte sich um meine Fußgelenke herum* (Hermann, 2018: 22)), заспокоюється та збирається у жмуток м'яких, пухнастих волокон (<...> *die Staubflocken <...> beruhigten sich und falteten sich zu einem dichten Flaum zusammen* (Hermann, 2018: 23)), починає мерехтити (*Im gelben Licht flirren Staubfäden* (Hermann, 2018: 129)), тремтити (*die Staubflocken verfangen, sie zitterten sachten* (Hermann, 2018: 29)), пил можна почути (<...> *konnte ich die Staubflocken sachte zu Boden sinken hören* (Hermann, 2018: 25)). Пил, прах символізує атмосферу взаємної відчуженості між людьми, їхню байдужість, самотність, вказує на відсутність останніх моментів спілкування в житті персонажів. Замість людських голосів тиша заповнює кімнату та починає тремтити: *Die Stille des Zimmers zitterte wie die Oberfläche eines Sees, in den man einen Stein geworfen hat* (Hermann, 2018: 23). Символ пилу, праху вказує на зміни, що відбуваються в ціннісній орієнтації німецької молоді «покоління 89», насамперед на тенденцію знецінення уваги до інших людей, а також на зниження рівня емпатії представників молодого покоління кінця ХХ ст.

Зооморфна метафора представлена образом великого, страшного, косоного птаха, який уособлює американця з Каліфорнії: *Und dieser Amerikaner, dieser große, schräge, häßliche Vogel aus Kalifornien* (Hermann, 2018: 135).

Висновки. Проведений аналіз показав, що персоніфікована метафора є важливим і продуктивним засобом створення мовної картини світу Ю. Германн. Предмети інтер'єру (килими, люстри, крісла, ліжка), прикраси (кораловий браслет), будівлі (дім, гараж), явища природи (вітер, вода, ураган, хмари), об'єкти природи (липа), пил відображаються в оповіданнях як живі істоти, які є активними і у фізичному, і у психологічному аспектах. Окремі предмети (червоні корали), явища природи (ураган), пил мають символічне значення. В основі метафоричного образу-символу червоних коралів – бінарні протиставлення світлого – темного, добра – зла, які апелюють до архетипів людської свідомості Метаморфози, Світло, Темрява, Добро, Зло. Уживання амбівалентного символу Червоних коралів, символів Маятника, Пилу, Липи створює особливе емоційне тло оповідань та навіює відчуття невідворотності долі, яка визначає майбутнє людини.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в лінгвокультурологічному аналізі інших видів метафори в оповіданнях Юдіт Германн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вирган І., Пилинська М. Російсько-український словник фразеологізмів (сталих виразів) онлайн. 2006–2010. URL: <http://stalivyrazy.org.ua/everyfile.php?transfer=folders/ve/von.html> (дата звернення: 01.06.2020).
2. Дружбяк С., Черниш Л, Винничук С. Особливості відтворення стилістичних засобів у німецько-українському перекладі (на матеріалі оповідань Юдіт Германн). *Іноземна філологія*. 2018. Вип. 131. С. 60–70.
3. Літвінова М. Відтворення авторського ідіолекту Юдіт Германн в українському перекладі. *Теоретична і дидактична філологія*. Серія «Філологія». 2017. Вип. 25. С. 234–242.
4. Ляшенко Т. Шляхи досягнення стилістичної адекватності на лексичному рівні (на матеріалі перекладу оповідання «Червоні корали» Юдіт Германн). *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 117–122.
5. Мальцева Д. Германия: страна и язык. *Landeskunde durch die Sprache*. Лингвострановедческий словарь. Москва : ООО Издательство «Русские словари» ; ООО «Издательство «Астрель»» ; ООО «Издательство «АСТ»», 2001. 416 с.
6. Мальцева Ю. Творчество Юдит Херманн и феномен «литературного проекта» : дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03. Воронеж, 2016. URL: file:///C:/Users/user/Documents/Statji/Statti_2020/%D0%AE.%20%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D0%AE.%D0%92..pdf (дата звернення: 04.06.2020).
7. Пименова М. Языковая картина мира. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2011. 106 с.
8. Розен Е. Немецкая лексика: история и современность : учебное пособие. Москва : Высш. шк., 1991. 96 с.
9. Стернин И. О понятии лингвокультурной специфики языковых явлений. *Язык. Словесность. Культура*. Москва : Аналитика Родис, 2011. № 1. С. 8–20.
10. Ткачівська М. Трансляторна еквівалентність фразеологізмів (на матеріалі перекладів Ю. Прохаська). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». Луцьк, 2013. № 17. С. 153–157.
11. Шепель Ю. Метафора та метафоричні конструкції як засіб художнього відображення картини світу (на матеріалі повісті М. М. Коцюбинського “Fata Morgana”). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Філологія». 2015. № 16. С. 60–62.
12. Heller E. *Wie Farben auf Gefühl und Verstand wirken*. München : Drömer Verlag, 2000. 311 S.
13. Hermann J. *Sommerhaus, später*. Frankfurt am Main : S. Fischer Verlag, 2018. 189 S.
14. Endt-Jones M. *Die Zauberkunst der Koralle*. URL: <https://www.mare.de/die-zauberkunst-der-koralle-content-267-1> (дата звернення: 04.06.2020).
15. Kurz G. *Metapher, Allegorie, Symbol*. Göttingen : Kleine Reihe V & R, 2009. 112 S.
16. Weingärtner T. *Judith Hermann – Sommerhaus, später*. *Lettern.de*. 2001. URL: <http://www.lettern.de/reherma.htm> (дата звернення: 08.06.2020).

REFERENCES

1. Vyghan I. O., Pylins'ka M. M. Rosijs'ko-ukrains'kyj slovnyk frazeologizmiv (stalykh vyraziv) onlajn [Russian-Ukrainian dictionary of phraseological units (set-phrases) online]. 2006–2010. <http://stalivyrazy.org.ua/everyfile.php?transfer=folders/ve/von.html> (Data zvernennia: 01.06.2020) [from Russian to Ukrainian].
2. Druzhibiak S., Chernysh L, Vynnychuk S. Osoblyvosti vidtvorennia stylistychnykh zasobiv u nimets'ko-ukrains'komu perekhladi (na materialy opovidan' Yudit Hermann) [Peculiarities of reproduction of stylistic means in the German-Ukrainian translation (based on Judith Hermann's stories)] // *Foreign philology*. 2018. Vyp. 131. S. 60–70 [in Ukrainian].
3. Litvinova M. Vidtvorennia avtors'koho idiolektu Yudit Hermann v ukrains'komu perekhladi [Reproduction of Judith Hermann's idiolect in Ukrainian translation] // *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*. Seriiia “Filolohiia”. 2017. Vyp. 25. S. 234–242 [in Ukrainian].
4. Liashenko T. S. Shliakhy dosiahnennia stylistychnoi adekvatnosti na leksychnomu rivni (na materialy perekladu opovidannia “Chervoni koraly” Yudit Hermann) [Ways to achieve stylistic adequacy on the lexical level (based on the translation of Judith Hermann's story “Red Corals”)] // *Foreign philology*. 2013. Vyp. 125. S. 117–122 [in Ukrainian].
5. Mal'tseva D. H. Hermanyia: strana y iazyk. *Landeskunde durch die Sprache*. Lnhvostanovedcheskyj slovar' [Germany: country and language. Country study through language. Linguistic cultural dictionary] M.: ООО Yzdatel'stvo “Russkye slovary”; ООО “Yzdatel'stvo Astrel”; ООО “Yzdatel'stvo AST”, 2001. 416 s. [in Russian].
6. Mal'tseva Yu. V. Tvorchestvo Yudyt Khermann y fenomen “lyterarnoho proekta” : dys. k. fylol. Nauk [Judith Hermann's works and the phenomenon of “literary project”: dis. Philol. Science]: 10.01.03. Voronezh. 2016. URL: file:///Ts:/Users/user/Dotsuments/Stati/Statti_2020/%D0%AE.%20%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_%D0%9Ts%D0%B0%D0%BB%D1%8Ts%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D0%AE.%D0%92..pdf (Data zvernennia: 04.06.2020) [in Russian].
7. Pymenova M. V. Yazykovaia kartyna myra [Linguistic worldview]. SPb: SpbHU. 2011. 106 s [in Russian].
8. Rozen E. V. Nemetskaia leksyka: ystoriya y sovremennost' [German vocabulary: history and modernity]: Tutorial. M.: Vyssh. shk. 1991. 96 s [in Russian].
9. Sternyn Y. A. O poniatyu lnhvokul'turnoj spetsyfyky iazykovykh iavlenyj [On the concept of linguistic and cultural specifics of linguistic phenomena] // *Language. Literature. Culture*. M., “Analytika Rodys”. 2011. № 1. S. 8–20 [in Russian].

10. Tkachivs'ka M. Transliatorna ekvivalentnist' frazeolohizmiv (na materiali perekladiv Yu. Prokhas'ka) [Translational equivalence of phraseological units (based Yu. Prokhas'ka's translations)] // Scientific bulletin of the Lesia Ukrainka East European National University. Series: Philological sciences. Linguistics. Luts'k, 2013. № 17. S. 153–157 [in Ukrainian].
11. Shepel' Yu. O. Metafora ta metaforychni konstruksii iak zasib khudozhn'oho vidobrazhennia kartyny svitu (na materiali povisti M. M. Kotsiubyns'koho "Fata Morgana") [Metaphor and metaphorical constructions as a means of literary reflection of the worldview (on the material of M. M. Kotsyubynsky's novel "Fata Morgana")] // Scientific bulletin of the International Humanities University. Series: Philologi. 2015. № 16. S. 60–62 [in Ukrainian].
12. Heller E. Wie Farben auf Gefühl und Verstand wirken. München: Drömer Verlag, 2000. 311 S.
13. Hermann J. Sommerhaus, später. Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag, 2018. 189 S.
14. Endt-Jones M. Die Zauberkunst der Koralle. URL: <https://www.mare.de/die-zauberkunst-der-koralle-content-267-1> (Accessed on 04 June 2020).
15. Kurz G. Metapher, Allegorie, Symbol. Göttingen: Kleine Reihe V&R, 2009. 112 S.
16. Weingärtner T. Judith Hermann – Sommerhaus, später // Rezensionen von Lettern.de. 2001. URL: <http://www.lettern.de/reherma.htm> (Accessed on 08 June 2020).